

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามจำนวนพรรษา และขนาดของวัด และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในกลุ่มตัวอย่าง คือ พระลูกวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 185 รูป กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เกรงจีและมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำหรือผู้ใหญ่บ้านจำนวน 10 คน และเจ้าอาวาส จำนวน 10 รูป ตัวแปรอิสระ ได้แก่ พระลูกวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามจำนวนพรรษา และขนาดของวัด ตัวแปรตาม โดยการนำเอาหลักปฏิรูปเทศ 4 ประการ ประกอบด้วย อาวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ บุคคลสัปปายะ และธรรมะสัปปายะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางโดยการแบ่งออก 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ประการ ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามพรรษาของเจ้าอาวาส และขนาดของวัด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีการของ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านบุคคลสัปปายะ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านอาหารสัปปายะ ด้านธรรมะสัปปายะ และระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านอาวาสสัปปายะ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามจำนวนพรรษา พบว่า โดยรวมและทุกรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดของวัด พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านอาวาสสัปปายะ และด้านอาหารสัปปายะ และ พบว่าไม่แตกต่างกัน 2 ด้าน คือ ด้านบุคคลสัปปายะ และด้านธรรมะสัปปายะ

3. ข้อเสนอแนะการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย มีดังนี้

ด้านอาวาสสัปปายะ พบว่า การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ เจ้าอาวาสควรจัดสรร เพื่อทำความสะอาดวัดเป็นประจำ รองลงมาคือ เจ้าอาวาสควรใช้วัสดุที่อนุรักษ์ธรรมชาติ ในการสร้างอาคารต่าง ๆ และ พระลูกวัดควรดูแล ซ่อมแซม เมื่อพบว่าสิ่งปลูกสร้างในวัดชำรุดหรือเสียหาย

ด้านอาหารสัปปายะ พบว่า การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ เจ้าอาวาสควรบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าอาวาสควรให้พระภิกษุสามเณรในวัดไปกิจนิมนต์อย่างทั่วถึง และเจ้าอาวาสควรจัดประชุมเพื่อขอความร่วมมือกับชาวบ้านในการบริหารวัด

ด้านบุคคลสัปปายะ พบว่า การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ วัดควรส่งเสริมให้มีกลุ่ม หรือเครือข่ายในการพัฒนาวัด เพื่อช่วยเหลือกันอย่างเป็นทางการ รองลงมาคือ เจ้าอาวาสสนับสนุนพระภิกษุสามเณร ให้ได้รับการศึกษาวิชาการทั่วไป และเจ้าอาวาสควรสนับสนุนพระภิกษุสามเณร ให้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย

ด้านธรรมะสัปปายะ พบว่า การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เรียงลำดับจากค่าความถี่จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ วัดควรมีพื้นที่ให้ชุมชนจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ รองลงมาวัดควรมีการใช้สื่อ เพื่อให้บุคคลในวัด

ได้ซึมซับแบบเรียน และใช้ความรู้ในแบบเรียนเผยแพร่แก่บุคคลในวัด และวัดควรเป็นสถานที่จัดการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพุทธศาสนา แก่บุคคลในวัด

การอภิปรายผล

อภิปรายผลตามสมมติฐาน ข้อที่ 1 การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารจัดการวัดด้านอาวาสเป็นที่สบายยังขาดประสิทธิภาพและไม่ดีเท่าที่ควร อันได้แก่ อาคารและสถานที่ขาดความปลอดภัย การเลือกวัสดุและวิธีก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ยังไม่มั่นคงถาวร รวมถึงการมอบหมายให้บุคลากรในวัดช่วยกันดูแลรักษา ยังไม่สามารถรักษาความสะอาดภายในวัดได้ดีเท่าที่ควร อีกทั้งยังค้นพบว่า ด้านธรรมะเป็นที่สบายยังไม่ดีอีกด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การวางแผนและการดำเนินการของวัด ยังไม่สามารถจัดให้มีการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพุทธวิธีแก่บุคคลในวัดได้ตรงตามความต้องการเท่าที่ควร รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้มาบำเพ็ญบุญในวันธรรมสวนะด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมาจึงส่งผลให้การบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระชนดล นาคพิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหามณเฑียร ชัยเกลี้ยง (2552) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดพังงา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์กฤษณ์ภูตภณ สุขเมโธ (2553) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลตามสมมติฐาน ข้อที่ 2 พระลูกวัดที่มี จำนวนพรรษา และขนาดของวัด ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

1. จำแนกตามจำนวนพรรษา

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระลูกวัดมีความคิดเห็นว่า เจ้าอาวาสวัด มีการบริหารจัดการอันเกี่ยวกับ การคัดเลือกพระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาอยู่ในวัด ได้อย่างเท่าเทียม มีการแบ่งหน้าที่ให้บุคคลในวัดได้ร่วมรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน สามารถจัดการดูแลเอาใจใส่ ความเป็นอยู่ของทุกคนในวัด ได้เป็นอย่างดี อันรวมทั้งมีการสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในวัด ให้ได้รับการศึกษาพระธรรมวินัยได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระชนคล นาคพิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีจำนวนพรรษา ที่แตกต่างกัน มีบทบาท ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ ไม่แตกต่างกัน

2. จำแนกตามขนาดของวัด

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระลูกวัดมีความคิดเห็นที่ต่างกัน ในด้านอาหาร เป็นที่สบาย กล่าวคือ บางวัดนั้นขาดแนวทางการจัดอบรมหรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ที่เหมาะสม แก่บุคลากรภายในวัด / ชุมชน การมีงบประมาณที่ต่างกันไม่เหมาะสม กับกิจกรรม / โครงการการพัฒนาวัด / ชุมชน ซึ่งบางวัดมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาวัด / ชุมชน จึงทำให้พระลูกวัดมีความคิดเห็นต่อการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนั้น สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ พระพิพัฒน์ภัสร์ บุญเทียน (2554 : 151) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบ ระดับพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา จำแนก ตามขนาดของวัด ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของ เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามขนาดของวัด ระหว่างเจ้าอาวาสที่อยู่วัดขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก โดยรวม พบว่าเจ้าอาวาสที่อยู่วัดขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก มีระดับพฤติกรรมการบริหาร วัดตามหลักปฏิรูปเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเปรียบเทียบระดับ พฤติกรรมการบริหารตามพรรษาของเจ้าอาวาสที่อยู่วัดขนาดใหญ่และเจ้าอาวาสที่อยู่วัดขนาด เล็ก เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาวาสเป็นที่สบาย ด้านอาหารเป็นที่สบาย และด้าน บุคคลเป็นที่สบาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ควรปรับปรุงภูมิทัศน์และสถานที่ให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น โดยมอบหมายให้บุคลากรในวัดช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดภายในวัด และจัดหาผู้ดูแลรักษาต้นไม้ในวัด เพื่อให้เกิดความร่มรื่น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือวัด ควรจัดสรรงบประมาณและหาแนวทางในการพัฒนาอาคารหรือสถานที่ภายในวัด โดยคำนึงถึงการใช้งานและความมั่นคงถาวรของอาคารต่าง ๆ รวมทั้งมีแนวทางดูแลให้มีการซ่อมแซม เมื่อพบว่าสิ่งปลูกสร้างในวัดชำรุด

1.3 เจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ควรจัดให้มีการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพุทธวิธี แก่บุคคลในวัดอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดความสะอาดทุกสาย ตรงตามความต้องการแก่ผู้มาบำเพ็ญบุญ

1.4 เจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ควรพัฒนาแนวทางในการใช้สื่อหรือแบบเรียนที่ดีในการอบรมสั่งสอนและฝึกเผยแพร่แก่บุคคลในวัด โดยยึดการใช้หลักธรรมในการปกครองดูแลพระสงฆ์และบุคคลในวัด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ ด้านอาวาสสัปปาย ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

2.2 เพื่อให้การศึกษารอบคอบครอบคลุมทุกกลุ่มในวัด ควรศึกษาการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศจากผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อันได้แก่ รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพุทธศาสนิกชนที่มาบำเพ็ญบุญในวัด

2.3 ควรศึกษาหลักธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักปฏิรูปเทศ โดยยึดหลักการดำเนินงานของวัดในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ในการวัดการบริหารจัดการของวัด